

5. Котин В. П. Провокація взятки (к проблеме совершенствования законодательства) / В. П. Котин // Государство и право. - 1996. - № 2. - С. 82 - 88.
6. Мансуров О. А. Уголовно-правовые меры борьбы с провокацией взятки либо коммерческого подкупа: автореферат диссертации на соискание уч. степ. канд. юрид. наук: 12.00.08 / О. А. Мансуров; Академия управления МВД России. - М., 2001. - 24 с.
7. Навроцький В.О. Провокація хабара як можливий спосіб боротьби з корупцією / В.О. Навроцький // Вісник Академії правових наук. - 1998. - № 4. - С. 157 - 162.
8. Охотнікова О.М. Посилення кримінальної відповідальності за посадові злочини / О.М. Охотнікова // Вісник Запорізького юридичного інституту. - 1998. - № 3. - С. 147.
9. Климончук О. Чи врятує Україну провокація хабара? [Електронний ресурс] / О. Климончук // Інформаційне агентство УНІАН. - Режим доступу: <http://human-rights.unian.net/ukr/detail/192818>
10. Радачинский С. Н. Уголовная ответственность за провокацию взятки либо коммерческого подкупа: Учебное пособие. Серия "Юридическая практика" / С. Н. Радачинский. - М. : ИКЦ "Март", 2003. - 144 с.
11. ВР откаралась прийняти законопроект об отмене уголовной ответственности за провокацию взятки [Електронний ресурс] // газета Ракурс Плюс - Режим доступу: <http://rakurs.pl.ua/novosti-luganska-i-luganskojj-oblasti/57044-vr-otkazalas-prinjat-zakonoproekt-ob.html>.
12. СБУ запропонувала узаконити хабар. [Електронний ресурс] // Інформаційний центр Ukranews - Режим доступу: <http://ukranews.com/uk/news/ukraine/2011/05/30/44741>.
13. Зозулінський Т. Операція "Провокація": правоохоронці масово спонукують брати хабарі, щоб покращити статистику й заробити. [Електронний ресурс] / Тарас Зозулінський // тижневик Тиждень - Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Society/52947>.

УДК 343.346.1

В.В. Віскунов

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ФОРМ
ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ,
ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 290
КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

У публікації проводиться юридичний аналіз форм об'єктивної сторони складу знищення, підробки або заміни номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу, передбаченого ст. 290 Кримінального кодексу України. На підставі зазначеного аналізу формулюються теоретичні положення науки кримінального права та пропозиції щодо вдосконалення Кримінального кодексу України.

Ключові слова: знищення, підробка, заміна, ідентифікаційний номер транспортного засобу, склад злочину, спосіб вчинення злочину, суспільна небезпечність, Кримінальний кодекс України.

В публікації проводиться юридический аналіз форм об'єктивної сторони складу знищення, подделки или замены номеров узлов и агрегатов транспортного средства, предусмотренного ст. 290 Уголовного кодекса Украины. На основании указанного анализа формулируются теоретические положения науки уголовного права и предложения по усовершенствованию Уголовного кодекса Украины.

Ключевые слова: *уничтожение, подделка, замена, идентификационный номер транспортного средства, состав преступления, способ совершения преступления, общественная опасность, Уголовный кодекс Украины.*

The publication conducts a legal analysis of the forms of the objective side of destruction, forgery or replacement of parts of a vehicle under Art. 290 of the Criminal Code of Ukraine. The above analysis formulates theoretical principles of criminal law and suggestions for the improvement of the Criminal Code of Ukraine.

Key words: *destruction, forgery, replacement, vehicle identification number, the crime, the method of the crime, public danger, the Criminal Code of Ukraine.*

Важливе значення як для правотворчої, так і для правозастосовчої діяльності має об'єктивна сторона складу злочину. По-перше, за допомогою об'єктивної сторони складу злочину законодавець формально описує ознаки того чи іншого злочину в диспозиції кримінально-правової норми Особливої частини Кримінального кодексу України, тобто будує юридичну абстракцію суспільно-небезпечного діяння в кримінальному законі. По-друге, правильне розуміння кримінально-правових понять, їх тлумачення та інтерпретація сприяють ефективному застосуванню кримінального закону.

Об'єктивна сторона складу знищення, підробки або заміни номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу, передбаченого ст. 290 КК України, стисло розглядалася окремими авторами лише в науково-практичних коментарях КК України, а також у деяких вітчизняних і зарубіжних юридичних виданнях¹. Проте на монографічному рівні

¹ Див.: Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. - [5-те вид.]. - К.: Юришчна думка, 2008. - С. 813, 814; Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін.]; за заг. ред. В.Т. Малиренка, Б.В. Сташиса, В.Я. Ташія. - [2-е вид.]. - Х.: ТОВ "Одісей", 2004. - С. 772; Научно-практический комментарий Уголовного кодекса Украины / Отв. ред. С.С. Яценко. - [3-е изд.]. - К.: А.С.К., 2004. - С. 757, 758, 759; Научно-практический комментарий Уголовного кодекса Украины / Отв. ред. Е.Л. Стрельцов. - [4-е изд.]. - Х.: ООО "Одиссей", 2007. - С. 553;

питання об'єктивної сторони цього злочину в Україні спеціально не досліджувалися.

Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони складу злочину, передбаченою в диспозиції ст. 290 КК України, є суспільно небезпечні діяння в формі дій, зокрема знищення, підробки або заміни без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу, що є самостійними і незалежними злочинними діями, котрі утворюють закінчений склад злочину при вчиненні хоча б однієї з них. Кожна перелічена злочинна дія є усвідомленим, вольовим актом людини, що завдає шкоди порядку суспільних відносин, які охороняються законом. Знищення, підробка або заміна ідентифікаційних номерів транспортного засобу за своїми об'єктивними властивостями, сутністю та характером – це завжди дії. Бездіяльність у розгляданому складі неможлива.

Дії, які складають об'єктивну сторону складу злочину та передбачені в ст. 290 КК України, можна поділити таким чином: 1) знищення ідентифікаційного номера, номерів двигуна, шасі або кузова транспортного засобу; 2) підробка ідентифікаційного номера, номерів двигуна, шасі або кузова транспортного засобу; 3) заміна ідентифікаційного номера, номерів двигуна, шасі або кузова транспортного засобу; 4) заміна без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу.

Знищення як форму злочину визнано та криміналізовано не тільки в ст. 290 КК України, але і в інших статтях кримінального законодавства України. Наприклад, знищення майна – це доведення майна до повної непридатності щодо його цільового призначення. Унаслідок знищення майно перестає існувати або повністю втрачає свою цінність¹. Знищення ідентифікаційного номера транспортного засобу означає приведення номера у стан, за якого неможливо його прочитання взагалі або без проведення відповідної експертизи².

Наприклад, В.А. Мисливий вважає, що знищення ідентифікаційного номера, номерів двигуна, шасі або кузова – це повна ліквідація ідентифікаційного номера транспортного засобу, номерів двигуна,

¹ Див.: Макашвили В.Г. Уголовная ответственность за неосторожность. Монография / Макашвили В.Г.- М.: Госюридлитиздат, 1957.- С. 504.

² Див.: Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. - [5-те вид]. - К.: Юридична думка, 2008. - С. 814.

шасі або кузова, унаслідок чого відповідний транспортний засіб або його частину неможливо ототожнити¹.

Під знищенням ідентифікаційного номера транспортного засобу, як зазначає О.О. Архіпов, слід розуміти умисні дії, які полягають у протиправній повній або частковій ліквідації будь-яким способом юридично значущих даних ідентифікаційного номера транспортного засобу або його агрегату, внаслідок чого ідентифікаційний номер неможна ідентифікувати².

Так, на думку А.В. Лесниха, знищення має місце тоді, коли ідентифікаційний номер, номер кузова, шасі, двигуна фізично ліквідується або приводиться в стан, за якого неможливо його читати чи відновити, тобто відбувається повна невідворотна ліквідація номера³. Також учений обґрунтовано стверджує, що більш складною ситуацією стає тоді, коли справжній ідентифікаційний номер разом із кузовною деталлю, на яку він наноситься, номерні вузли та агрегати транспортного засобу, що належить винній особі на праві власності, але непридатний до експлуатації, демонтуються з нього і встановлюються на транспортний засіб аналогічної моделі, який завідомо було здобуто злочинним шляхом. А.В. Лесних справедливо зазначає, що в описаній ситуації має місце знищення ідентифікаційного номера на автомобілі, який належить винному на праві власності, і підrobка ідентифікаційного номера, номера кузова, двигуна на автомобілі, який здобуто завідомо злочинним шляхом⁴.

Однак жодне наукове визначення поняття знищення ідентифікаційного номера транспортного засобу не вирішує, яку кількість символів, що входять до структури ідентифікаційного номера транспортного засобу, необхідно знищити, щоб кваліфікувати знищення як закінчену дію. Інакше кажучи, чи можна кваліфікувати дії злочи-

¹ Див.: Мисливий В.А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту: Монографія / Мисливий В.А. - Дніпропетровськ: юрид. акад. мін-ва внутр. справ, 2004. - С. 89.

² Див.: Архіпов А.А. Уголовная ответственность за преступления, связанные с фальсификацией номерных регистрационно-учетных параметров транспортных средств: автореф. дис. на соискание наук. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.08. "Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право" / А.А. Архіпов. - Тюмень, 2011. - С. 5.

³ Див.: Лесних А.В. Расследование подделки или уничтожения идентификационного номера транспортного средства: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.09 / Лесних Андрей Владимирович. - Краснодар, 2001. - С. 45.

⁴ Див.: Там само. - С. 42.

ння як знищення ідентифікаційних номерів транспортного засобу у випадку, коли було знищено, наприклад, одну чи декілька літер або цифр у структурі ідентифікаційного номера транспортного засобу. Також не зрозуміло, у який стан необхідно привести ідентифікаційний номер транспортного засобу, щоб кваліфікувати дії як знищення ідентифікаційного номера транспортного засобу. Одна ситуація – коли в результаті знищення ідентифікаційного номера транспортного засобу неможливо побачити символи в структурі ідентифікаційного номера транспортного засобу за допомогою органів чуття людини, хоча виявити первісний номер можна шляхом криміналістичного дослідження. Інша ситуація – коли первісні позначення знищеного ідентифікаційного номера транспортного засобу неможливо виявити жодним способом, навіть за допомогою криміналістичної експертизи.

На наш погляд, дії винного слід кваліфікувати як закінчену форму знищення ідентифікаційного номера транспортного засобу лише тоді, коли в результаті зазначених дій первісне існування ідентифікаційного номера транспортного засобу приводиться в такий стан, коли його неможливо визначити повністю або частково жодним способом. Дії, які в результаті знищення привели ідентифікаційний номер транспортного засобу в стан, за якого його первісні позначення можна прочитати лише експертним шляхом, не можна кваліфікувати як закінчене знищення ідентифікаційного номера транспортного засобу. Такі дії, на нашу думку, слід кваліфікувати як замах на злочин, передбачений ст. 290 КК України.

Таким чином, знищення ідентифікаційних номерів транспортного засобу означає повну або часткову безповоротну фізичну ліквідацію зазначених номерів та втрату їх інформаційного призначення, унаслідок чого виявлення первісних ідентифікаційних номерів транспортного засобу стає неможливим жодним способом, а отже, стає неможливою ідентифікація транспортного засобу на їх основі. Будь-яка форма знищення, спрямована проти існуючого порядку в суспільстві, за своїм характером і ступенем небезпечності завжди визнається антисоціальним і негативним явищем. Водночас коли знищення посягає на об'єкти кримінально-правової охорони, то за своїм характером воно завжди є суспільно небезпечним явищем, ступінь небезпечності якого залежить від суспільної цінності того чи іншого об'єкта кримінально-правової охорони. Виходячи з цього, можна твердити, що форма знищення в складі злочину, передбаченого ст. 290 КК України, являє собою суспільно небезпечне діяння, яке криміналізовано законодавцем як злочин.

Так, В.С. Постніков справедливо наголошував, що, незважаючи на високий рівень латентності, підроблення є дуже поширеним і достатньо небезпечним злочином. При цьому підроблення і використання підроблених документів може кваліфікуватися як самостійний злочин, як спосіб вчинення іншого діяння або як засіб його вчинення¹. Зазначені дослідником положення відповідають складу знищення, підробки або заміни номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу.

Наприклад, М.І. Панов слушно зауважує, що спосіб може мати різне значення для характеристики суспільно небезпечної поведінки суб'єкта. На його думку, в одних випадках спосіб може вказувати на якісну своєрідність виконання дії, що утворює об'єктивну сторону злочину, бути внутрішньо притаманним дії, "схованим" у ній, а в інших – засвідчувати про ті допоміжні сили і фактори, що застосовує особа для виконання злочинного посягання на об'єкт кримінально-правової охорони, виступати як "окрема" дія².

На наш погляд, підробка як одна з форм злочину, передбаченого ст. 290 КК України, являє собою ускладнену дію, що складається з різних способів, які є внутрішнім змістом злочинної дії та засвідчують операційну своєрідність її виконання. При цьому в даному випадку взаємозв'язок способу вчинення злочину та дії настільки тісний, що спосіб по суті збігається з дією. Але це не означає, що дія є тотожною способу, або поглинає його, або, навпаки, спосіб виключає дію. Дія є самостійним соціально-правовим явищем, що завжди характеризується відповідним способом її вчинення. А спосіб завжди зберігає своє функціональне призначення, характеризує дію з точки зору порядку, послідовності прийомів і рухів, що застосовуються при вчиненні злочину, і є однією з найважливіших ознак, які утворюють зміст дії³.

Так, О.О. Архіпов виокремлює такі форми підробки ідентифікаційних номерів транспортного засобу: 1) попереднє повне або часткове знищення первісного ідентифікаційного номера кузова, шасі або двигуна транспортного засобу з наступним повним або частко-

¹ Див.: Постніков В.С. Уголовная ответственность за подделку, изготовление, сбыт и использование подложных документов, штампов, печатей, бланков: автореф. дис. на соискание наук. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 "Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право" / В.С. Постніков. – М., 1990. – С. 3.

² Див.: Панов Н.И. Способ совершения преступления и уголовная ответственность: Монография / Панов Н.И. – Х.: "Вища школа", 1982. – С. 21 – 22.

³ Див.: Там само. – С. 34.

вим відтворенням нового підробленого ідентифікаційного номера ТЗ будь-яким механічним способом; 2) повна або часткова зміна первісного ідентифікаційного номера кузова, шасі або двигуна транспортного засобу¹.

На наш погляд, злочинну дію у формі підробки ідентифікаційних номерів транспортного засобу можна вчинити такими способами: 1) заміна первісного номера іншим номером (демонтаж); 2) повне видавлення первісного номера і нанесення підробленого; 3) приховування первісного номера і нанесення підробленого; 4) часткова зміна знаків первісного номера тощо.

Однак підробка ідентифікаційних номерів транспортного засобу може бути способом вчинення інших суміжних злочинів, наприклад шахрайства з транспортним засобом, ідентифікаційний номер якого є підробкою. Підроблений ідентифікаційний номер транспортного засобу в цьому випадку слід вважати засобом вчинення злочину. Це положення відповідає судовій практиці. Зокрема, згідно з п. 19 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 р. № 10 "Про судову практику у справах про злочини проти власності" окремої кваліфікації за ст. 290 КК при шахрайстві потребують також дії винної особи, яка знищила, підробила або замінила номери вузлів та агрегатів транспортного засобу².

На вибір способу підробки ідентифікаційного номера транспортного засобу впливають обставини об'єктивного та суб'єктивного характеру. До обставин об'єктивного характеру слід зараховувати об'єкт злочину, предмет злочину, обстановку та засоби вчинення злочину. Обставинами суб'єктивного характеру підробки ідентифікаційного номера транспортного засобу слід вважати мотив, мету та особливості суб'єкта злочину.

З огляду на це С.С. Тучков справедливо зазначає, що підроблення детермінується певними обставинами об'єктивного та суб'єктив-

¹ Див.: Архшов А.А. Уголовная ответственность за преступления, связанные с фальсификацией номерных регистрационно-учетных параметров транспортных средств: автореф. дис. на соискание наук. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.08. "Уголовное право и криминология: уголовно-исполнительное право" / А.А. Архшов. – Тюмень, 2011. – С. 11.

² Див.: Постанови Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 р. № 10 "Про судову практику у справах про злочини проти власності" // Вісник Верховного Суду України. – 2009. – № 12. – С. 9-16.

ного характеру. Але якими б не були детермінанти, вони створюють не неминучість, а лише сприятливі умови вчинення підроблення. Вони виступають лише сукупністю обставин об'єктивного та суб'єктивного характеру, що роблять можливим вчинення злочинного діяння у спосіб підроблення. Сукупність цих обставин зумовлює лише можливість вибору правопорушником саме підроблення як способу вчинення злочину. Але цей вибір може бути іншим, і може навіть іти у розріз зі сприятливими обставинами об'єктивного та суб'єктивного характеру¹.

Підробка ідентифікаційних номерів транспортного засобу – це достатньо небезпечне самостійне діяння, а також спосіб вчинення інших злочинів, який завдає шкоди цінним об'єктам кримінально-правової охорони та за який передбачено кримінальну відповідальність. Саме за цією ознакою суспільної небезпеки необхідно відрізнити злочинну підробку від дій у формі підробки, за які передбачено інші види юридичної відповідальності або в яких узагалі відсутні підстави юридичної відповідальності. Підробка ідентифікаційних номерів транспортного засобу є злочином невеликої тяжкості. Залежно від об'єкта посягання, а також свідомих дій з метою обману підробка ідентифікаційних номерів транспортного засобу є злочином

Оскільки підробка ідентифікаційних номерів транспортного засобу є злочином невеликої тяжкості, то це має такі важливі наслідки кримінально-правового характеру, як непритягнення до кримінальної відповідальності за готування до підробки ідентифікаційних номерів транспортного засобу, можливість звільнення від кримінальної відповідальності та звільнення від покарання, кримінально-правова кваліфікація малозначного діяння, а також установлення строків погашення судимості тощо.

Ураховуючи викладене, можна констатувати, що законодавець обґрунтовано сформулював ознаки об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 290 КК, і використав для позначення форм злочину терміни "знищення" та "підробка", оскільки, з нашої точки зору, ці терміни відповідають букві та духу кримінального закону.

Автор вважає, що встановлення кримінальної відповідальності в ст. 290 КК України за заміну ідентифікаційного номера, номерів дви-

¹ Див.: Тучков С.С. Підроблення як спосіб вчинення злочину: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Тучков Сергій Сергійович. – Запоріжжя, 2005. – С. 92.

гуна, шасі або кузова, а також заміну без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу є необґрунтованим, тому що цим формам діяння не властиві достатні для криміналізації характер і ступінь шкідливості (небезпечності).

По-перше, згідно з п. 37 Порядку реєстрації ТЗ установлено порядок державної реєстрації (перереєстрації) транспортних засобів у зв'язку з їх переобладнанням шляхом заміни кузовів (рам), а також двигунів, що мають справжні ідентифікаційні номери¹. Тому заміну кузовів (рам), двигунів або номерної панелі з ідентифікаційними номерами транспортного засобу без попередньої згоди підрозділів Державтоінспекції МВС України слід оцінювати як порушення відповідних положень Порядку реєстрації ТЗ. Водночас державну реєстрацію (перереєстрацію), зняття з обліку транспортних засобів зі знищеними або підробленими ідентифікаційними номерами транспортного засобу заборонено (п. 15 Правил реєстрації ТЗ). Порядок знищення, підробки ідентифікаційних номерів транспортного засобу чинним законодавством не передбачено.

По-друге, якщо законодавець мав на увазі заміну первісного ідентифікаційного номеру транспортного засобу на інший, тобто демонтаж ідентифікаційного номера на одному транспортному засобі з подальшим його встановленням замість знищеного на іншому, як правило, "кримінальному" транспортному засобі, то такі дії слід кваліфікувати як знищення і підробку, що характеризує форму підробки в такий спосіб у складі знищення, підробки або заміни ідентифікаційних номерів транспортного засобу. Інакше кажучи, у даному випадку словосполучення "заміна ідентифікаційного номера, номерів двигуна, шасі або кузова, а також заміна без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу" означають підробку ідентифікаційних номерів транспортного засобу, тому їх дублювання, на наш погляд, є зайвим у тексті диспозиції ст. 290 КК України.

¹ Див.: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.09.1998 р. № 1388 "Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів": за станом на 04.12.2012 р. / Кабінет Міністрів України. – Офіц. вид. – Офіційний вісник України. – 1998. – № 36. – С. 6.

По-третє, порівняльний аналіз обов'язкових ознак об'єктивної сторони складу досліджуваного злочину із зарубіжним кримінальним законодавством показує, що зарубіжний і вітчизняний законодавці визнають "підробку" та "знищення" ідентифікаційних номерів транспортного засобу суспільно небезпечними діями. Однак заміну ідентифікаційного номера, номерів двигуна, шасі або кузова, а також заміну без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу не визнано злочинами, наприклад, у кримінальному законодавстві Росії та Республіки Білорусь (ст. 326 КК РФ і ст. 381 КК РБ).

Результати опитування фахівців свідчать, що 81% суддів, 81,5% слідчих і 76,5% оперативних працівників карного розшуку вважають за доцільне виключити з тексту ст. 290 КК України таку форму злочину, як "заміна ідентифікаційного номера, номерів двигуна, шасі або кузова або заміна без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу", і лише 19% суддів, 17,5% слідчих та 11% оперативних працівників карного розшуку висловили іншу думку.

На підставі викладеного вважаємо за доцільне виключити з тексту ст. 290 КК України таку форму злочину, як "заміна ідентифікаційного номера, номерів двигуна, шасі або кузова або заміна без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу" за відсутністю суспільної небезпечності.

Зрозуміло, що висвітлена проблематика не може бути вичерпною. Тому автор переконаний, що для остаточного вирішення висвітлених у публікації питань, а також тих питань, які можливо залишилися поза нашою увагою, необхідні подальші дослідження у цьому напрямку.

Використана література:

1. Архипов А.А. Уголовная ответственность за преступления, связанные с фальсификацией номерных регистрационно-учетных параметров транспортных средств: автореф. дис. на соискание наук. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.08. "Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право" / А.А. Архипов. - Тюмень, 2011. - 16 с.
2. Лесних А.В. Расследование подделки или уничтожения идентификационного номера транспортного средства: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.09 / Лесных Андрей Владимирович. - Краснодар, 2001. - 211 с.
3. Макашвили В.Г. Уголовная ответственность за неосторожность: Монография / Макашвили В.Г. - М.: Госюридлитиздат, 1957.- 212 с.
4. Мисливий В.А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту: Монографія / Мисливий В.А. - Дніпропетровськ: юрид. акад. мін-ва внутр. справ, 2004. - 380 с.

5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін.]; за заг. ред. В.Т. Маляренка, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – [2-е вид.]. – Х.: ТОВ "Одісей", 2004. – 1152 с.
6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – [5-те вид.]. – К.: Юридична думка, 2008. – 1216 с.
7. Научно-практический комментарий Уголовного кодекса Украины / Отв. ред. С.С. Яценко. – [3-е изд.]. – К.: А.С.К., 2004. – 1096 с.
8. Научно-практический комментарий Уголовного кодекса Украины / Отв. ред. Е.Л. Стрельцов. – [4-е изд.]. – Х.: ООО "Одиссей", 2007. – 872 с.
9. Панов Н.И. Способ совершения преступления и уголовная ответственность: Монография / Панов Н.И. – Х.: "Вища школа", 1982. – 161 с.
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 07.09.1998 р. № 1388 "Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів": за станом на 04.12.2012 р. / Кабінет Міністрів України. – Офіц. вид. – Офіційний вісник України. – 1998. – № 36. – С. 6.
11. Постанови Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 р. № 10 "Про судову практику у справах про злочини проти власності" // Вісник Верховного Суду України. – 2009. – № 12. – С. 9-16.
12. Постников В.С. Уголовная ответственность за подделку, изготовление, сбыт и использование подложных документов, штампов, печатей, бланков: автореф. дис. на соискание наук. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 "Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право" / В.С. Постников. – М., 1990. – 25 с.
13. Тучков С.С. Підроблення як спосіб вчинення злочину: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Тучков Сергій Сергійович. – Запоріжжя, 2005. – 215 с.

УДК 343.159

А.А. Вознюк
Є.С. Назимко

**■ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ
РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ЗАОХОЧУВАЛЬНИХ
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ,
ЩО СТОСУЮТЬСЯ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ,
ЗАВДАНОЇ ДЕРЖАВІ**

У статті розглядаються проблемні питання законодавчої регламентації заохочувальних кримінально-правових норм, що стосуються відшкодування шкоди, завданої державі. Аналізується положення законопроекту, присвяченого звільненню від кримінальної відповідальності. Наводиться авторські бачення зазначеної проблематики.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, покарання, заохочувальні норми, відшкодування шкоди.